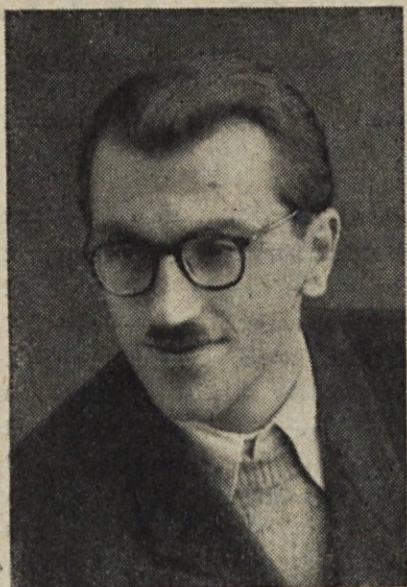

vasja ocvirk
tretje ležišče
premiera
dne 7. XII. 1955
v kranju

gledališki list
sezona 55/56
št. 4

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE

VASJA OCVIRK
pisec »Tretjega ležišča«

Vsi dogodki in vse osebe v tej komediji niso izmišljeni, ampak so več ali manj posrečen posnetek mojih znancev, prijateljev in sorodnikov; kljub temu pa za njihovo razburjenje po predstavi ne odgovarja miroljubni

avtor.

Premiera 7. decembra 1955

VASJA OCVIRK

Tretje ležišče

Pet slik rahlega razburjenja

Režija: **Miloš Mikeln**

Kostumi: **Milena Matulova**

Scena: **Saša Kump**

Maks Javor, pisatelj	— — — — —	Jože Zupan
Tine Kvas, nižji administrativni manipulant		Zlatko Šugman
Trgovski potnik	— — — — —	Tone Dolinar
Zastopnik podjetja Slovenijasod	— — —	Lado Stiglic
Direktor znamenitega hotela	— — —	Laci Cigoj
Urednik znane in cenjene založbe	— — —	Mirko Cegnar
Podeželan	— — — — —	Janez Grašič
Receptor v hotelu	— — — — —	Jardo Gogala
Gospodična Zora iz nekdanjih dni	— — —	Neda Sirknikova
Turist s psom	— — — — —	France Trefalt
Profesor	— — — — —	Metod Mayr
Ženska	— — — — —	Nada Bavdaževa
Višji uradnik	— — — — —	Janez Fugina
Delegat na sindikalni konferenci	— — —	Marjan Berger

Dejanje se dogaja v velikem hotelu nekega slovenskega obmorskega mesteca. — Čas ni dolgo tega!

Inspicent: **Tone Dolinar**

Odrski mojster: **Janez Kotlovšek**

Razsvetljava: **Stane Kropar**

Lasuljarka: **Vera Srakarjeva**

Tehnično vodstvo: **Vladimir Stiglic**

Smeh je nalezljiv

in zdrao

Nič ni na svetu bolj nalezljivega od smeha in včasih smo ga bolj potrebni kot kruha... Toda v slovenski književnosti ga — če odštejemo: Linhart, Murnika in Milčinskega, najdete bore malo. Tako nič ga ni, da človek nehote pomisli na to, da z našim ljudstvom, ki je sicer hudomušno-šegavo ter dokaj vedro, malodane optimistično, ni nekaj v redu... Do takega zaključka bi nas pripeljalo vrednotenje ljudske čudi, kadar zremo nanjo skozi zreliše umetnostnih stvaritev. Tudi s satiro ni dosti bolje: Prešeren, Levstik, Cankar, Smrekar, Menart — pa smo pri kraju. Še bolj občutna vrzel pa nastaja v dramski satiri. Slednje skorajda ni, prave prav gotovo ne.

Takole modrujem in si mislim: prav je, da pokažemo gledalcem, kako je z našim smehom, z našo satiro. Spodobi se. Dolg moderni izvirni slovenski dramatik... Ali ni prav celjski festival izvirne slovenske drame svetel žarek v temino slovenske čemernosti? Te se ne otresemo niti danes, ko so odpravljeni mnogi odločujoči in določujoči vzroki, po katerih je bil elegični ton slovenske kulturne zgodovine v preteklosti razumljiv in opravičljiv. Kar dva dramatika na festivalu: Javoršek in Ocvirk, sta se pojavila komično — da ne pravim satirično razpoložena. Oba sta bržčas, ne da bi vedela drug za drugega, postavila v ospredje vprašanje umetniškega ustvarjanja v listem desetletju, ko vdilj in vdilj razpravljamo o realizmu v umetnosti in književnosti, pišemo ogromne študije o družbeni vlogi „estetske zavesti“, življenje pa se nam nedognano izmika izpod peresa — ali pa se zapiramo v ozek tabernakelj svojega lastnega jaza, kamor se vračajo „gospodične Zore iz nekdanjih dni“, ali pa pisateljevi junaki sami, tisti, ki se nočejo podrediti pisateljevi nasilni in plitvi domišljiji in ga za „pet ran božjih“ rotijo naj jih pusti živeti, saj vendar niso „zakrivili“ ničesar tako strašnega, da bi jih, kdor si bodi, gnjavil na Prokrustovi postelji okostenele domišljije.

Opustimo modrovanje in povejmo nekaj o „Tretjem ležišču“! O avtorju vam ne bom nič tvezil. Bila sva kolega na univerzi pa bi mi utegnil zameriti če bi ga premalo proslavil. Njemu samemu se je namreč sanjalo oni dan,

da je bojda umrl, kompletan nagrobni govor (taki so po-
navadi zelo spodobni) smo objavili na naslednji strani!
Njegovo „Tretje ležišče“, ki ga je avtor podnaslovil: „pet
slik rahlega razburjenja“, bi lahko imenovali tudi: burkasta
komedija z okvirjem. Na kratko. V hotelu provincialnega
mesteca — (takih je mnogo) — stanujeta dva nadebudna
„pisatelj“, lahko si celo mislite, da je eden izmed njiju
avtor sam ali pa sta vsak zase del drugega, tega vam niti
jaz, kaj šele cenjeni avtor, ne moreva šteti v zlo. Fanta
bi rada „ustvarjala“ — (le kdo ne bi rad!) — toda v sobi
je tretje ležišče (imamo ga tudi pri nas v gledališču) in na
njem spi tisti, ki pač pride... Zares prihajajo: trgovci z
novci, šegavi podeželani, krvavo resni sindikalisti, direk-
torji hotelov in denimo, da se v recepciji kaj zameša in
komedija se prične... Če pa dodamo, da se stvari odvijajo
sredi noči — takrat celo navadni smrtniki radi sanjamo,
kaj šele pisatelj... Sicer pa kaj bi vam o tem nadržneje
pisal. Tudi v Kranju imamo hotele. Upoštevajoč to, da
večji del naših gledalcev ne obiskuje hotelov, smo vam
namenili to igro. Menimo, da je prav, če se nasmejemo:
po dveh tragedijah in eni tragikomediji, se bo počitek
vsem prilgel. Tudi nam.

„Tretje ležišče“ ni prejelo prve nagrade, tudi avtor
sam si ne lasti visokega imena, saj se je šele začel meriti
z mojstri smeha in satire, pa smo ju vendarle obeh veseli,
zakaj smeh je nalezljiv in včasih smo ga bolj potrebni kot
kruha...

Rado Jan

ha

Avtor o svojem življenju

Sanjalo se mi je, da sem umrl. Toda to dejstvo ni bilo najstrašnejše. S svojimi lastnimi očmi sem opazil med kupi vencev (med njimi je bil največji in najlepši venec sindikalne podružnice!) majhnega in vnetega govornika in s svojimi lastnimi ušesi sem moral poslušati njegov vneti govor o mojem življenju. Ker sem se zjutraj zbudil, ga lahko skoraj dobesedno ponovim:

Starši so mu povedali, da tudi v krstnem listu piše, da se je rodil 30. aprila 1920. v Medvodah. Ker mu rojstna vas, ki so mu jo izbrali njegovi starši, ni bila všeč, se je odpravil takoj na pot (s pomočjo staršev, seveda) na Primorsko. Prve nezavestne vtise o življenju in o svetu je doživljal v Gorici in v Trstu. Spominov na otroška leta ni imel mnogo. Omenil bi le njegovo prvo srečanje z maskarami (prvi znaki paničarstva!), prve pretepe s sosedovimi otroci (prvi znaki „borbenosti“!), kopanje pri Sv. Nikolaju, kjer se je na veliko skrb njegovih staršev za štiri ure izgubil (prvi znaki potepuštva!) in pa njegovo otroško trditev, da bo kot odrasel državljan „vse knjige popisal“ (prvi znaki domišljavosti!). Ker ga niso hoteli dati v italijanske šole, je odšel krotit svoj nemirni značaj v ljubljanski zavod Marijanišče. Tam so mu s krepkimi udarci po goli zadnjici uniformirane nune sedem let vcepljale prvo šolsko modrost, tam je bil strasten ministrant, tam je zaradi prepogostih molitvenih ur in nečloveških postopkov zasovražil duhovnike, verski fanatizem in jezuitsko vzgojo. Ni pa bil pasiven element. Ker je v afektu zalučal svojemu prefektu v glavo „Življenje svetnikov“ (prvi znaki anarhizma!), so ga nečloveško izključili iz zavoda. Spet je živel s svojo materjo in ji s svojim nemogočim značajem grenil življenje. Obiskoval je klasično gimnazijo v Ljubljani, ker pa je sovražil latinščino in predmete, ki spadajo v arhiv, kar pa je popolnoma nezdružljivo s takratnim pojmovanjem izobrazbe, so ga izključili iz gimnazije z motivacijo, da je ukradel nalivno pero in da pripoveduje nespodobne šale. Rad ali nerad je moral oditi na meščansko šolo, robinzonadil po viškem Logu, igral na odru viškega Prosvetnega društva in jezil svojo okolico. Gledališče ga je že v ljubljanskem zavodu Marijanišče zelo privlačilo in sam se je spominjal, kako je tam nekoč igral v neki mladinski katoliški tendenciozni igrici vlogo krutega boljševika (kakšen paradoks za komunista!). Po končani meščanski šoli je hotel postati učitelj (kdo ve, kaj mu je padlo v glavo!). Ker pa je bilo takrat učiteljske leglo klerikalizma, mu to ni uspelo. Izkoristil je edino možnost, da se je vpisal na arhitektonsko-gradbeni oddelek Srednje tehnične šole, ki jo je končal leta 1942. Da ga ta študij ni zanimal, se razume, dasi ni bil najslabši učenec. Dejstvo pa je, da je pod svojo risalno desko vedno skrival budnim profesorjevim in materinim očem kako leposlovno delo. Že kot študent je prebral vsega Cankarja (če ga je v celoti razumel, ne ve nihče!), Dostojevskega, Tolstoja, Dickensa, da ne govorimo o domačih klasikih, ki jih je požiral. Posebno rad pa je vohljal po knjigah, ki so obravnavale socialno zgodovino človeštva.

Pisati je začel že z desetim letom in to v rokopisno glasilo gimnazijcev ljubljanskega zavoda Marijanišče. Nato pa je bil na viški meščanski šoli pobudnik in urednik dijaškega glasila „Brtje“. Ko bodo skrbni bodoči znanstveniki kdaj urejevali njegovo zbrano delo,

*Vasja Ocvirk: Tretje ležišče - režija: Hinko Košak, premiera in krstna predstava 5. V. 1954 - GSP na Celjskem festivalu.
Na sceni: Majda Škrbinškova, Janez Klasinc*

Vasja Ocvirk: Tretje ležišče - režija: Hinko Košak, premiera GSP na Celjskem festivalu 5. V. 1954; Janez Klasinc, Albert Ramer in Albin Penko

si ne bodo mogli s temi deli dosti pomagati. Vse skupaj je bilo nebogljeno jecljanje, katero nima z današnjim genialnim delom nobe-nega stika.

Po prvem polletju šolskega leta 1941/42 je pobegnil od risalne deske v partizane, kjer je bil najprej pomočnik kuharja, nato pa borec, intendant, politkomisar čete in bataljona, propagandni referent Gub-čeve brigade. Ni bil heroj, pa tudi paničar ne!

Njegovi temperamentni recitatorski nastopi na partizanskih mi-tingih, ki jih je navadno sam organiziral, so ga prignali v Crnomelj, kjer je postal komisar SNG. Mirno življenje na osvobojenem ozemlju pa ga ni zadovoljilo, zato je odšel za komisarja Frontnega gledališča VII. korpusa, ki se je prav tedaj ustanavljalo. Ne moremo trditi, da bi bil genialen igravec, bil pa je toliko temperamenten, da je znal iz vloge nekaj napraviti.

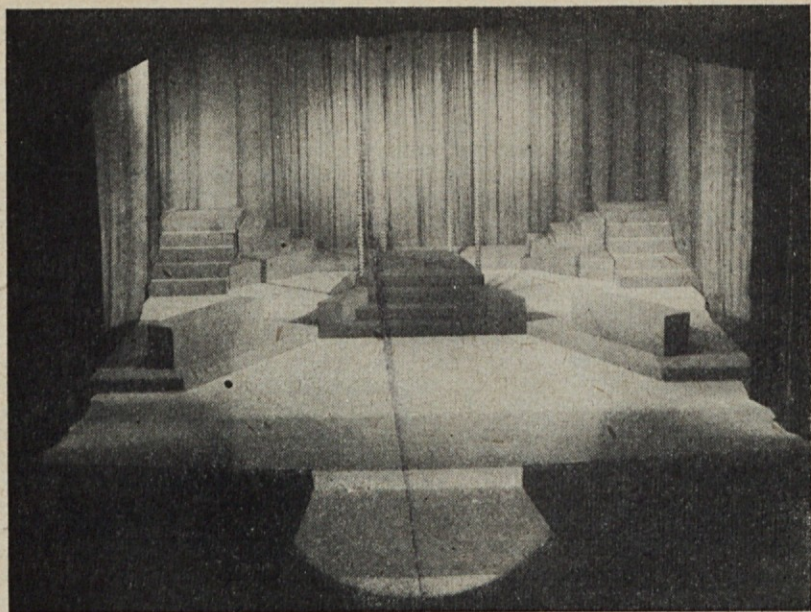
Po vojni je bil z režiserjem Zvonetom Sintičem angažiran pri SNG v Ljubljani. Ker pa je gledališče visoko cenil, se je zaradi svo-jega kroničnega manjvrednostnega kompleksa tega angažmaja ustrašil in pristal v Radiu Ljubljana, kjer je do nedavnega vršil dolžnost dra-maturga radijskih iger. Delo v radiu ga je prisililo, da je začel sam pisati, daš tudi v partizanih tega ni zanemarjal. Opazil je, da pišejo o partizanih vsemogoči ljudje neverjetno suhe in nemogoče stvari. Ker pa je on sam partizanstvo doživljal zelo intenzivno in ker je imel že nekoliko prakse v pisanju, je sam prijel za pero. Napisal je nekaj lepih oddaj in radijskih iger o partizanski borbi (vsaj ljudje, ki so jih poslušali, tako trdijo!). Ker je uspel in ker je neprestano dobi-val vzpodbude, češ, da zna ujeti na papir partizansko vzdušje, se je lotil drame in romana, ki bo najbrž za vedno ostal nedokončan. Ne-prestano so mu očitali, da se je loteval samo partizanske tematike in da se je bal sodobne stvarnosti. Pred tem čudnim očetkom se je za-govarjal tako, da, dokler ne bo res kaj dobrega napisal iz časov NOB se ne bo lotil neposredne sedanosti.

Ze takoj po vojni se je vpisal na filozofsko fakulteto v Ljubljani, kjer je študiral primerjalno književnost in literarno teorijo. V alter-nativi med znanostjo in umetnostjo se je odločil za umetnost.

Ker je bil velik ljubitelj pijače in žensk, kar pa vedno ni bilo združljivo z nemotenim opravljanjem službe, so mu v Radiu Ljubljana odpovedali službo z motivacijo, da je mesto dramaturga v Radiu Ljubljana ukinjeno. Odhitel je k morju in bil leteči reporter v Radiu Koper. Njegovo delo kaže...

Tu sem se zbudil in se dolgo rahlo muzal... Kdaj bom umrl, ne vem. Primorsko sonce mi vžiga nesmrtno pobude za optimizem!

Vasja Ocvirk

Pariški festival dramske umetnosti

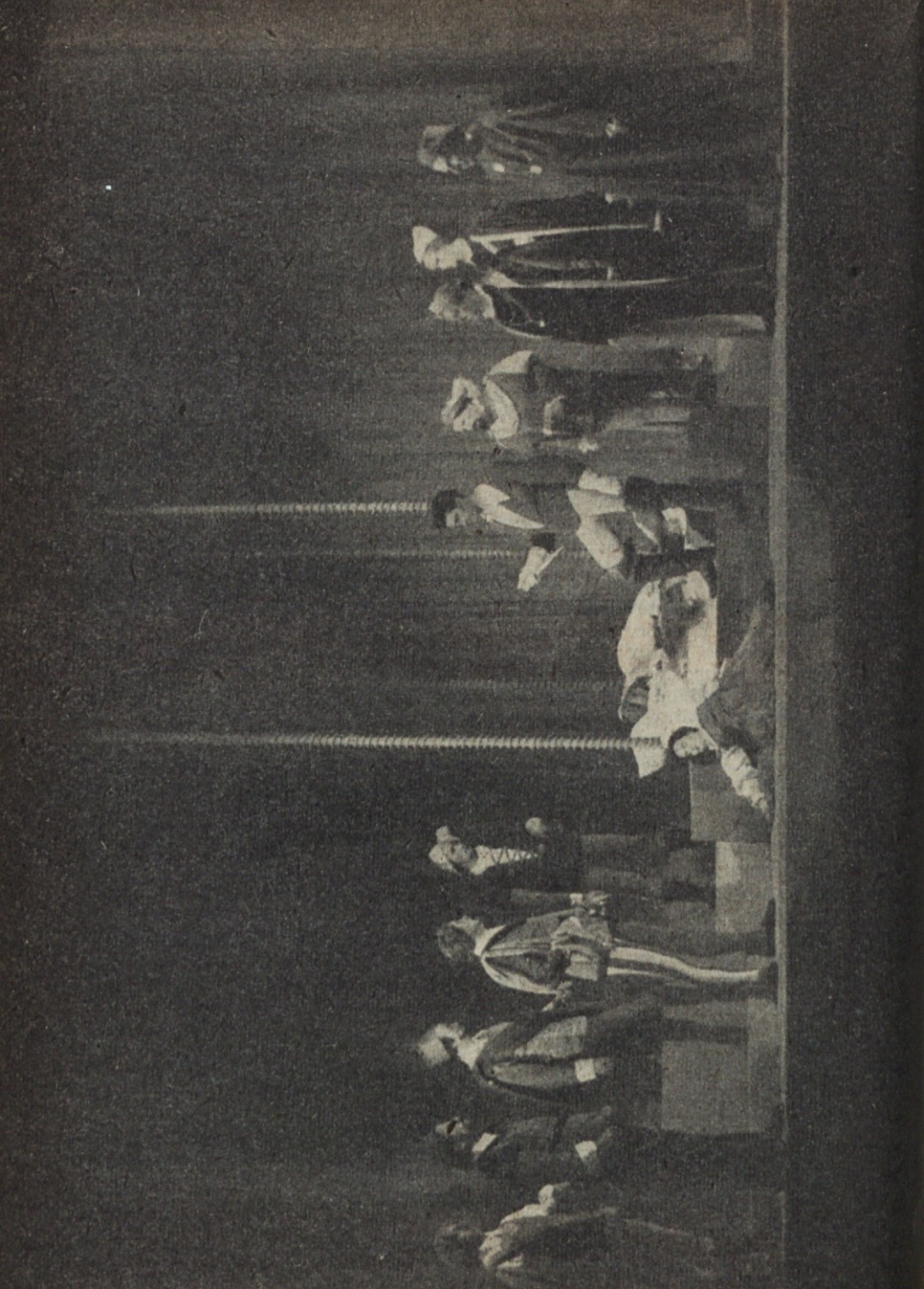
Skandinavska umetnica Tore Segelcke

Z veliko radovednostjo in napetim pričakovanjem sem čakal nekega večera, da se bo dvignil zastor v gledališču Hébertot. Gledališki festival se je namreč odvijal v dveh hišah. V večjem — Sarah Bernard in v manjšem, bolj intimnem in komornem gledališču — Hébertot. Ta večer je bilo na vrsti gledališče nadvse simpatičnih severnjakov — Norvežanov. Po pravici povedano, bil sem precej začuden, ko sem bral na programu, ki sem ga dobil pred pričetkom, da predstavlja letos norveško gledališko ustvarjalnost na tem festivalu ena sama igralka — Tore Segelcke.

Se bolj sem se začudil, ko sem bral, da ima ta znamenita igralka svoje lastno gledališče, v katerem nastopa sama, kar je menda edinstveno na svetu. Njen „Théâtre individuel“ ali kakor mu tudi pravijo „One woman show“ uživa po svetu velik sloves. Časopis „Halsingen Soumat“ iz Halsingforsa je napisal pod njeno sliko takole: „Pozdravljamo vas ne samo kot največjo igralko Skandinavskih držav, ampak cele Evrope.“

Ko se je zastor dvignil, smo zagledali skoraj prazen oder. Modri zastori, preprosta mizica in za njo zofa. Na tej zofi s telefonsko slušalko v rokah, obrnjena proti občinstvu, je Tore Segelcke pričela z igranjem kratke enodejanke Jeana Cocteau-ja „Človeški glas“. Njena zadržana igra je pričela osvajat občinstvo. Z izredno žensko milino in nežnostjo je oblikovala lik nesrečne žene z neštevilnimi odenki človeških čustev. V njeni skromni, realistični, poglobljeni, do kraja izdelani igri, pa sem vseskozi čutil neko vzvišeno lepoto človeškega dostojanstva, kar je osebni pečat te igralkе in ki ga je v dobri meri vlila tudi tej vlogi. Nobene zunanje teatralike, nebenega hlastanja za zunanjim učinkom; vse iskreno, do kraja pošteno umetniško oblikovanje.

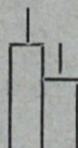
Njena druga točka je bila recitacija odlomkov Björnsonovega epa „Bergljot“, kateremu je napisal klavirsko spremno glasbo Grieg. To seveda ni gledališče, to je prava recitacija. Herojska vsebina tega epa pa je nudila igralki možnost, da nas je seznanila s tem pesnikom in pokazala tudi druge registre svojih izraznih sposobnosti. Priznam, da mi njena recitacija ni bila tako všeč, kot njena igra v Cocteaujevi enodejanki. Zdelo se mi je, da je prednašanje vendarle nekoliko patetično, občutno pa nas je motil klavir. Naravnost tragikomično je, da tudi v tem gledališču, kot menda v vseh dramskih gledališčih na svetu ne premorejo dobrega klavirja. Iz istega razloga nas tudi niso navdušile naslednje točke tega večera, ki jih je izvajal pianist Robert Riefling sam, čeprav je bilo očitno, da je pred nami velik mojster, ki je izvajal izbran spored: Harald Soeverud „Canto rivoltoso“ (napisano med vojno in posvečeno herojem odpora), Farteim

Trgovsko podjetje „MODA“ - Kranj

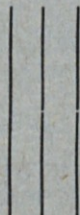
Vam nudi 3 ugodnosti pri nakupu: CENA
KAKOVOST
IZBIRA

galanterijskega, manufakturnega in modnega blaga

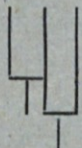
*Časopisno, založniško
in tiskarsko podjetje*

Gorenjski tisk

- TISKARNA
- KNJIGOVEZNICA
- KLIŠARNA
- KARTONAŽA

Izdaja »GLAS GORENJSKE«, ki bo s 1. januarjem 1956 začel izhajati dvakrat tedensko in sicer v ponedeljek in petek.

Naročajte se na

Glas Gorenjske

„MOTOR“

*Električni
stroji*

*Gasilska
oprema*

Hladilniki

**ŠKOFJA
LOKA**

IZDELUJE:

ELEKTROMOTORJE

ELEKTRIČNE BRUSILNE STROJE

ELEKTRIČNE POLIRNE STROJE

ELEKTRIČNE KROŽNE ŽAGE

GASILSKE ARMATURE

GASILSKE ČRPALKE

ALARMNE SIRENE

HLADILNE NAPRAVE

NAMAKALNE NAPRAVE

nudi:
*svoje priznane izdelke v
bombažnih
in staničnih tiskanih
tkaninah v vseh
modnih barvah in deseni.*

*Naše tkanine
so znane na domačem
in inozemskem tržišču
kot
najkvalitetnejše po izdelavi
in trajnosti.*

*Naročila solidno
in točno
izvršujemo.*

"TISKANINA"

**TOVARNA
TISKANEGA BLAGA**

Kranj

Telefon: centrala 173, komerciala 175

„Delikatesa”

KRANJ

Trgovina z delikatesnim - kolonialnim blagom
Majstrov trg 1
Odperta vsak dan od 6. do 22. ure

Buffet odprt dnevno od 6. do 22. ure

Bar „Biser” odprt dnevno razen
ponedeljka od 20. do 4. ure zjutraj

Po predstavi obiščite Bar „Biser” + ples

Preporoča se „Delikatesa” Kranj

INDUSTRIJA BOMBAŽNIH IZDELKOV

IBI

Kranj

V PRIZNANI KVALITETI
IZDELUJEMO:
GRADEL ZA ŽIMNICE-ČRTAST
DAMAST GRADEL V
VSEH BARVAH - BLAGO
ZA POSTELJNINO,
FLANELE, OXFORDE itd.

„IBI“ - KRANJ

ŠEŠIR

**TOVARNA
KLOBUKOV**

Škofja Loka

I Z D E L U J E

MOŠKE KLOBUKE

IN TULCE ZA DAMSKE KLOBUKE

V KVALITETI,

KI NIMA KONKURENCE V JUGOSLAVIJI

SVOJE IZDELKE IZVAŽAMO

V EVROPSKE

IN PREKOMORSKE DRŽAVE

**TOVARNA
KLOBUKOV**

Šešir

ISKRA tovarna za elektrotehniko
in fino mehaniko

KRANJ

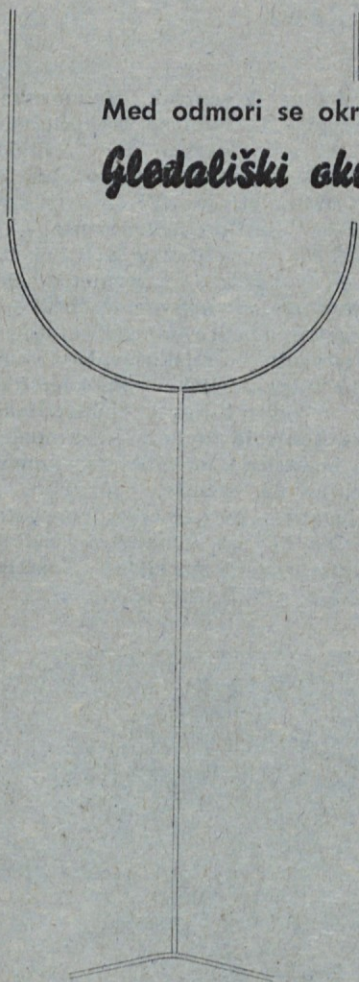
proizvaja in dobavlja

Vse vrste avtomatskih telefonskih central. / **Telefonske aparate** — avtomatske namizne, CB namizne, induktorske namizne, poljske prenosne, ter vse rezervne dele. / **Električne ure in urne naprave.** / **Tonske kinoaparature** za filme 35 mm in 16 mm. / **Električne vrtalne stroje** EVS 1 \varnothing 10 mm in EVS 3 \varnothing 32 mm. **Električne merilne instrumente** — električne števec; **instrumente za vgraditev** z vrtljivo tuljavo ali z vrtljivim železom — voltmetre, ampermetre, elektrodinamične vatmetre; **prenosne instrumente za obrat** — voltmetre, ampermetre, vatmetre, merilce ozemljitve, univerzalne instrumente, linijske ommetre, preizkuševalce akumulatorskih celic itd.; **precizne laboratorijske instrumente** — voltmetre, ampermetre z vrtljivo tuljavo, elektrodinamične vatmetre; **instrumente za kontrolo toplote** — termoelektrične pirometre; **pribor za električne merilne instrumente** — tokovne transformatorje, ločene shunte, predupore itd; / **Električni avtomobilski pribor** — avtodinamo, napetostne regulatorje, starterje, vžigalne tuljave, dinamo in reflektorje za bicikle. / **Selenske usmernike po naročilu.** / **Instalacijski material** — paketna stikala, priključne sponke itd.

Med odmori se okrepčajte v

Gledališki okrepčevalnici

Valen „Chant sans paroles, op. 22“, Schuman „Arabesque“ in Ravelovo „Ondine“.

Po odmoru je bila na sporedu Anouilhova „Medea“. Razglašen in slab klavir nas je sicer skoraj pripravil do nerazpoloženja. Bila mi je uganka, kako more ena sama igralka izvajati igro, ki ima več vlog

*William Shakespeare: Othello - režija: J. Kislinger
Premiera v PG 19. XI. 1955. Prizor iz III. dej. Na sliki:
Jože Pristov in Anka Cigojeva*

in zahteva več igralcev. No, tudi ta skrivnost je bila kmalu razodeta. Besedilo je bilo tako prerejeno, predvsem pa tako mojstrsko in čudovito podano, da si čutil prisotnost vseh potrebnih oseb, ki pa so ostale nevidne. V prisotnost jih je klicala neverjetno bogata in izobli-

kovana igra umetnice, ki je prav tu pokazala moč svoje umetnosti. Tore Segelcke rabi samoto. Zato je bil oder popolnoma prazen, le v desnem kotu zadaj je bil šator. Izredno lep kostum je diskretno poudarjal nekoliko svojsko lepoto te igralke, ki se mi je zdela kot ustvarjena za vloge iz klasičnih del. Sama na odru obvlada praznoto in ko jo obvlada, jo napolni po svoji volji z osebami, ki so sicer nevidne, toda prisotne z vso svojo težino. Ko prične igrati, oder oživi. Nič baročne preobloženosti, nobenih igralskih trikov, samo enostavna teža usode in trda borba. En sam trepet, instinktiven upor,

William Shakespeare: Othello - režija Branko Gombač, premiera v CG 1. X. 1955

zaničljiv prezir, ogabno sovraštvo. Preprost trepet glasu, čudovito svobodno gibanje, ki vse skozi ohranja dosleden stil. Gledalec je nenadno prevzet, kloniti mora pred nezadržano močjo. Tore Segelcke je bila Medea z vsako kapljo svoje krvi, z vsakim trepetom svojih živcev. Obžaloval sem le, da ne razumem norveškega jezika, ker bi prav gotovo mogel danes povedati o njeni igri še vse več, kot da je bila Medea žena, ki ljubi, barbarska princesa, hči sonca in čarovnica iz Kollhida. Sto in sto odtenkov glasu je prihajalo iz nje-nega grla. Izrazila je vse, kar more občutiti človeško srce. Bila je ponosna gospodarica, usmiljeno vzbujajoče bitje, ki ljubi, graciozna in zvita mačka, vulkan sovraštva in maščevanja, polno bitje, ki se pogovarja z nevidnimi soigralci, jih prosi, roti, zaklinja in ubija.

Zdaj sem razumel, zakaj je dunajski časopis Bild und Telegraph, lamsko leto meseca novembra, ko je Tore Segelcke gostovala na Dunaju, napisal med drugim tudi pripombo nekega gledalca: „Tako sem si predstavljal muze ... Nihče ji ne more biti enak...“

Vse skandinavske države so ponosne, da imajo to veliko umetnico, o kateri je že Pirandello dejal, da je ena največjih igralk. Skandinavci so mnenja, da je Tore Segelcke izredna in samonikla igralska osebnost, ki zavzema pomembno mesto ne samo v zgodovini gledališča Skandinavije, ampak v evropskih analih našega stoletja. Za svoje dolgoletno delo je prejela Tore Segelcke številna visoka odlikovanja Islandije, Finske, Norveške in Švedske. Letos je objavljena v Ameriko, da bi tam pokazala svoje osebno gledališče, obenem pa tudi v Kopenhagen na jubilejne proslave H. C. Andersena.

Jože Tiran

SHAKESPEARE NA JALTSKI UNIVERZI V NEW HAVENU

Na Jaltski univerzi v New Havenu je z otvoritvijo Shakespeareovega instituta ta studij zopet oživel. Predavanja so namenjena v prvi vrsti poglobitvi pouka o Shakespeareovih delih na srednjih šolah. Med 106 slušatelji letošnjih predavanj je bilo 72 profesorjev iz 14 držav, 20 začetnikov iz Stratfordskega Shakespeareovega gledališča ter številni znameniti dramski igralci.

PABERKI IZ ANKETE MED AMERISKIMI PISCI

The Saturday Review, eden najbolj znanih ameriških časopisov za umetnost prinaša v prvi novemberski številki izjave precejšnjega števila ameriških dramskih piscev na razpisano anketo.

Do sedaj je časopisom odgovorilo 19 dramatikov, ki zagošovo predstavljajo danes najnadarjenejše pisce v ameriški gledališki zgodovini. Anketna vprašanja so bila poslana zlasti tistim dramatikom, katerih dela so pravkar na sporedu ameriških gledališč, ali pa se bodo v najkrajšem času pojavila v javnosti. Odgovori na pet vprašanj so zelo različni.

LILLIAN HELLMAN je odgovorila na štiri vprašanja. Izjavila je, da ji je od njenih del „Jesenski vrt“ najljubše delo, najbolj priljubljen dramatik pa Sean O'Casey. Na vprašanje o smerih ameriškega dramatika pa odgovarja: „Ne vem.“ Njen nasvet mladim ameriškim piscem dram se glasi: „Brat!“

TENNESSEE WILLIAMS, pisec dela „Tramvaj poželenje“ (delo je uprizorilo tudi PG), „Mačka na vroči kositrasti strehi“ i. dr., se je nad vprašanji vznejevoljil in kot opombo napisal, da je treba „umetnost, zlasti pa tako, ki je tako javna kot gledališka, čuvati z viteško vzvišenostjo.“

ARTHUR MILLER je poslal najdaljše in najpodrobnejše odgovore: Na vprašanje kaj je treba storiti za pisanje boljših dramskih del je izjavil: „Onrabriti moramo dramske pisce, da bodo našli sami sebe.“

Ob vprašanju o denarni pomoči gledališčem iz javnih fondov, so mnenja zelo deljena. Kakor vse kaže pa si ne želijo vezati rok z

„dobrotniki“, ki bi radi izvajali politični pritisk nad repertoarji.

O bodočih dramskih piscih odgovarja domiselno Maxwell Anderson — tudi tega dramatika naša publika že pozna: „Če čutite željo po pisanju — pišite! Vendar ne govorite o tem!“

*William Shakespeare: Othello - režija: J. Kislinger
Premiera v PG 19. XI. 1955. Prizor iz II. dej. Na sliki:
Anka Čigojeva, Helena Škebetova in Jože Kovačič*

Odgovor WILLIAMA SAROYANA na to vprašanje je značilen za njegov način mišljenja. Mladim piscem svetuje: „Če je resnični pisatelj — bo pisal; sicer pa mu je lahko žal za vse prestane muke in težave.“

Tudi o smereh dramskega pisanja imajo soudeleženci ankete

različna mnenja. Nekateri so mnenja, da je toliko načinov kolikor piscev, za druge pa to sploh ni teoretski problem. The Saturday Review napoveduje spremembo v strukturi modernega gledališča z dramo Paula Osborna „Jutro je ob sedmih“ (Morning is at Seven) — delo letošnje sezone. Najizrazitejša črta tega preokreta naj bi bila v tem, da bo moderna drama v razliko od prejšnjih prikazovala namesto „zapleta zaradi zapleta“ na gledaliških deskah življenje v resničnih človeških odnosih.

Casopis objavlja, da odgovarjajo Osbornovi tezi dela, neprisljano vzeta iz življenja kot so: Millerjev „Pogled z mosta (A view from the Bridge). Ingeva „Avtobusna postaja“, ki jo boste videli naslednje leto v našem gledališču in „Piknik“ ter Williamsova „Mačka na vroči kositrasti stehi“.

COMEDIE FRANCAISE V AMERIKI

V času od 25. okt. do 6. nov. je gostovalo prvič na ameriških tleh v Brodway Theatre francosko narodno gledališče Comedie Francaise. Vsi gledališki krogi so gostovanje z veseljem pozdravili. Francoski klasiki so bili navdušeno sprejeti. Vodilna gledališka revija Theatre Arts je bila v celoti posvečena gostom iz Babilona na Seni. V ostalem ameriškem tisku pa je zaslediti za ustanovitev podobnega „narodnega“ gledališča podobne pobude.

Prispevek h kroniki

Prešernovega gledališča

Statistični pregled dela »Prešernovega gledališča« v Kranju v prvih letih njegovega obstoja (1950—1955)

SEZONA 1950/51

1. Shakespeare — Župančič: **KAR HOČETE**. Komedija v petih dejanjih. Premiera: 18. novembra 1950 — v Kranju 18 predstav — na Jesenicah 3; skupno 21 predstav - režija: Mihaela Šaričeva, članica SNG Ljubljana k. g. — scena ing. arch. Ivan Pengov — kostumi: Mija Jarčeva — glasba: Viktor Fabiani. Skupen obisk: 4995, povprečen: 238. A. Anderle (Orsino), Franek Trefalt (Sebastian), M. Cigoj k. g. (Antonio), M. Mayr (Valentin), J. Bogdan k. g. (Curio), Jože Pristov (Vitez Tobija), Jože Kovačič (Vitez Andrej), Ivan Fugina (Malvolio), Lado Stiglic (Fabijan), France Trefalt (Norec), Vera Blanč (v alternaciji z Balbino Baranovičeva) (Olivija), Anka Cimerman (Viola), Marga Filčeva (Marija), Ivan Grašič (Kapitan), Mirko Cegnar (Duhovnik).

2. J. B. Molière — Josip Vidmar: **IZSILJENA ŽENITEV**, komedija v enem dejanju. J. B. Molière — Oton Župančič: **LJUBEZAN ZDRAVNIK**, komedija v treh dejanjih. Premiera: 6. januarja 1951 — 14 predstav, vse v Kranju — režija: Balbina Baranovičeva — scena ing. arch. Pengov — kostumi: Mija Jarčeva — koreograf: Kristina Piccolijeva — glasba: L. M. Škerjanc. Skupen obisk 3024, povprečen: 216. F. Trefalt (Sganarelle), Mirko Cegnar (Geronimo in Macroton), M. Filčeva (Dorimena in Lizeta), A. Anderle (Alcantor in Guillaume), J. Pristov (Alcidas in Des Fonandres), J. Kovačič (Lycastor in Clitander), I. Fugina (Pancracetin in Tomes), M. Cigoj (Margurius in Bahys), V. Blančeva (I. ci-

ganka in Amita Lucinda), A. Cimermanova (2. ciganka) in Jelka Žagarjeva (Lukrecija), L. Stiglic (Josse in notar).

3. I. Tavčar — O. Šest: **CVETJE V JESENI**. Dramatizirana novela v 13 slikah. Premiera: 24. februarja 1951 — v Kranju 17 predstav, na Jesenicah 3; skupno 20 predstav — režija: B. Baranovičeva — scena: ing. arch. Pengov - kostumi: Mija Jarčeva - plesi: Marija Suštarjeva. Skupen obisk: 5952, povprečen: 298. I. Fugina (dr. Ivan in Kosmov Janez), Klio Maverjeva (gospa Marica in dekla Urša), Mara Černetova (gospa Mica in Liza), M. Filčeva (gospa Dinca in Katinka), B. Baranovičeva (gospa Helena), Irena Oblakova (Elvira), J. Pristov (Zdravnik in Anžon), Janez Grašič (Presečnik), Jelka Žagarjeva (Barba), Anka Cimermanova (Meta), M. Cigoj (Danijel), L. Stiglic (Jakopin), F. Trefalt (Skalar), Minka Kocmurjeva (Luca), Janez Eržen k. g. (Kalar), Jože Kovačič (Posavčan in Mlačan), Mirko Cegnar (gospod Bon in kaplan Jakob), Lojzek Vertovšek (Lovrica), Jože Lukež (2. Posavčan), Tone Dolinar (3. Posavčan), Julka Mandeljčeva (Maruša), Franci Lukež (Veharjev Nace).

4. Branislav Nušič — F. Govekar: **NARODNI POSLANEC**. Komedija v treh dejanjih. Premiera: 31. marca 1951, skupno 8 predstav; vse v Kranju — režija: Dino Radojevič, k. g. — scena: S. Jovanović — kostumi: Mija Jarčeva — skupen obisk 1066, povprečen 133. M. Cigoj (Jevrem), M. Filčeva (Pavka), Irena Oblakova (Danica), Anka Cimermanova (Danica), M. Mayr (Spira), Klio Maverjeva (Spirinica), J. Pristov (dr. Ivković), Jelka Žagarjeva (Marina), I. Fugina (Sekulič), F. Trefalt (Jovica), M. Cegnar (Sima), J. Kovačič (Sreeta), L. Stiglic (Mladen), I. Grašič

(Orožnik), Tonček Trefalt k. g. (Piccolo), Stane Oman (1. meščan), Pavle Pokorn (2. meščan), Jože Lukež (3. meščan).

5. Prežikov Voranc — H. Grün:

PERNJAKOVI. Kmečka drama v štirih dejanjih. Krstna predstava v počastitev 10. obletnice OF. Premiera 24. aprila 1951, skupno 10 predstav; vse v Kranju — režija: B. Baranovičeva - scena: ing. arch. Pengov - kostumi: Mila Jarčeva - skupen obisk: 3019, povprečen: 302. I. Grašič (Pernjak), J. Žagarjeva (Pernjica), M. Cigoj (Ladej), J. Pristov (Anej), A. Cimermanova (Mojstov), I. Fugina (Sečnjak), B. Baranovičeva (Sečnjica), Irena Oblakova (Lona), Klio Maverjeva (Lena), M. Cegnar (Černjak in Slamogriz), F. Trefalt (Mudaf, sodnik v berač), M. Mayr (sodnik), M. Filčeva (Ajza), J. Kovačič (Moškoplet), Julka Mandeljčeva (Kozarinka), Minka Kocmurjeva (Suhanoga), L. Stiglic (Berač).

6. Goerner — Govekar: PEPELKA, pravljica igrana v šestih dejanjih. Premiera 6. junija 1951 — skupno 18 predstav; vse v Kranju. Režija: B. Baranovičeva — scena: ing. Pengov — kostumi: Mija Jarčeva — koreograf: V. Laznik, član ljubljanske Opere. Skupen obisk: 6395, povprečen 355. F. Trefalt (baron), Klio Maverjeva (Sybila), B. Baranovičeva (Kunčgunda), Irena Oblakova (Serafina), Anka Cigojeva (Roza), I. Fugina (kralj Kakadu), J. Pristov (princ Krasnoslav), J. Kovačič (maršal Žolna), Lado Stiglic (minister Purman), M. Mayr (nadkonjar Kobilica), J. Žagarjeva (Valpurga), M. Cegnar (Sykaks), Vera Srakarjeva k. g. (grofica Kokodajsk), M. Cigoj (grof Srakoperski), Dunja Štrbenkova k. g. (grofinja Srakoperska), Nada Župančičeva k. g. (Viktorija), I. Grašič (grof Kozamurski), Julka Mandeljčeva (baronica Buzakljun), Maruša Zvanova (Hedvika), Magda Kotlovska (Berta).

Sindikata gledališča je v režiji

Franceta Trefalta in Marijana Cigoja uprizoril Golievo otroško pravljico: JURČEK, ki je bila uprizorjena doma 6 krat, ter 1 krat na Kokrici in 2 krat v Stražišču. Premiera je bila dne 15. marca 1951.

MKUD Metalurške industrijske šole na Jesenicah je gostoval v našem gledališču dne 14. in 15. aprila 1951 z Linhartovo komedijo v petih dejanjih MATICEK SE ŽENI. Uprizorjene so bile 3 predstave.

Dne 5. in 6. maja 1951 pa je gostoval v našem gledališču Mestno gledališče iz Jesenic s tremi predstavami Jurčičevega »Desetega brata«. Dne 25. maja 1951 pa je gostovala dramska družina KUD »Ivan Rob« iz Ljubljane z Mrakovo tragedijo: »Rdeči Logan«.

V prvi sezoni je bilo 6 premier, 91 predstav (doma 88, na gostovanjih 3). Gostje so uprizorili 3 dela in 7 predstav. Skupen obisk je znašal 24451, povprečen pa 269.

Direktor gledališča v prvi sezoni: Balbina Baranovičeva, tajnik: Lojze Gostiša. Dramaturške posle je vršila poleg dolžnosti stalnega režiserja B. Baranovičeva.

SEZONA 1951/52

7. F. S. Finžgar: DIVJI LOVEC. Ljudska igra s petjem v štirih dejanjih. Premiera: 3. oktobra 1951 — skupno 11 predstav, vse v Kranju — režija: B. Baranovičeva — scena: ing. Pengov — kostumi: Mija Jarčeva — plesi: Marija Šuštarjeva. Skupen obisk: 3116, povprečen: 293. Fr. Trefalt (Zavrtnik), Irena Oblakova (Majda), Jože Kovačič (Gašper), J. Žagarjeva (Maruša), J. Pristov (Janez), Janez Eržen (Tine), M. Cigoj (Tonček), Tone Eržen (Jež), M. Mayr (Gaber), Lojze Gostiša (Rožman), I. Grašič (Eržen), I. Fugina (Sajetov Jure), M. Černetova (Spela), A. Cigojeva (Anka), M. Cegnarjeva (Roza), Klio Maverjeva (Meta), Mirko Cegnar (Grozdek), Julka Mandeljčeva (Dolinarica), Franek Trefalt, k. g. (1. lovec), France Kralj k. g. (2. lovec), Milan Vertovšek, k. g. (1.

birič), Andrej Perne, k. g. (Jurček).

8. Shakespeare — H. Grün: VESELE WINSORKE. Komedija v 14. slikah. Premiera: 16. oktobra 1951 — skupno 9 predstav, vse v Kranju — režija: Andrej Hieng, k. g. — scena: ing. Franz — kostumi: Mija Jarčeva. Skupen obisk: 1853, povprečen: 206. Janez Grašič (Falstaff), Franek Trefalt, k. g. (Fenton), M. Mayr (Shallow), Lado Stiglic (Slender), I. Fugina (Ford), M. Cegnar (Page), M. Cigoj (Evans), J. Kovačič (dr. Gaius), F. Trefalt (Krčmar), J. Eržen (Bardolph), J. Pristov (Pistol), M. Vertovšek (Nym), A. Perne (Robin), Lojze Kralj (Simple), J. Zagarjeva (Rugby), Juvanova (gospa Ford), M. Černetova (gospa Page), A. Cigojeva (Ana Page), Klio Maverjeva (gospa Quickly).

9. I. Cankar: JAKOB RUDA. Drama v treh dejanjih. Premiera: 7. novembra 1951 — skupno 8 predstav, vse v Kranju — režija: Dino Radojevič — scena: Marijan Zliberšek — kostumi: Mija Jarčeva. Skupen obisk: 1540, povprečen: 192. J. Pristov (Jakob Ruda), Irena Oblakova in Anka Cigojeva v alternaciji (Ana), Klio Maverjeva (Marta), Janez Eržen (Dolinar), France Trefalt (Broš), M. Cegnar (Dobnik), Nika Juvanova (Alma), Jože Kovačič (Koželj), M. Cigoj (Justin).

10. A. Dumas sin — Dj. Fleretova: Drama v petih dejanjih. Premiera: 13. decembra 1951 — skupno 10 predstav, vse v Kranju — režija: B. Baranovičeva — scena: ing. Pengov — kostumi: Mija Jarčeva — skupen obisk: 2758, povprečen: 276. Franek Trefalt, k. g. (Armand), I. Fugina (Georges Duval), J. Kovačič (Gaston), Fr. Trefalt (Saint Gaudens), Janez Eržen (Gustave), M. Cigoj (de Giray), M. Cegnar (Zdravnik), M. Mayr (de Varville), J. Pristov (Artur), L. Stiglic (pooblaščenec), Pavle Pokorn (1. služabnik), M. Vertovšek (2. služabnik), B. Baranovičeva in Klio Maverjeva, v alternaciji (Margerita), A. Cigojeva (Nichte), Nika Juvanova (Prudence), Ire-

na Oblakova (Nanina), M. Černetova (Olimpija), Angelca Hlebčetova (Anais).

11. J. B. Priestley — H. Grün: OD RAJA PA DO DANES. Razgovor v treh dejanjih, ki se tiče raznih stvari, v glavnem pa ljubezni in zakona. Premiera 22. januarja 1952 — skupno predstav 18 — v Kranju 16, v SNG v Ljubljani 2 — režija: Dino Radojevič — scena: S. Jovanovič — kostumi: Mija Jarčeva. Skupen obisk 4296, povprečen: 238. Janez Eržen (Philip), Angelca Hlebčetova (Joyce), J. Kovačič (William), Nika Juvanova (Helen), M. Cigoj (Paul), A. Cigojeva (Rosemary).

12. H. Grün: TURANDOT. Pravljica igra v petih dejanjih (šestih slikah) prosto po Gozziju in Schillerju. Metod Mayr (Altum-kan), Angelca Hlebčetova (Turandot), J. Kovačič (Timur), Janez Eržen (Kalaf), M. Cegnar (Barak), Klio Maverjeva (Adelma), L. Stiglic (Gašperček), Fr. Trefalt (Pantalone), Jože Pristov (Scaramouche). Predstava v proslavo 35 letnice igralskega delovanja Metoda Mayrja.

Premiera: 11. marca 1952 — skupno 10 predstav, vse v Kranju — režija: A. Hieng, k. g. — scena: Marijan Pliberšek — kostumi: Mija Jarčeva.

13. O'Neil — O. Župančič: ANA CHRISTIE. Drama v treh dejanjih. Premiera: 15. aprila 1952 — skupno 10 predstav, vse v Kranju — režija: Dino Radojevič — scena: Srečko Tič — kostumi: Mija Jarčeva. Skupen obisk 1742, povprečen: 174. Fr. Trefalt (Johnny), M. Cigoj (Larry), Nace Reš, k. g. (Chris), Angelca Hlebčetova (Marthy), Mara Černetova (Ana), J. Pristov (Mat Burke), I. Grašič (Smith), J. Kovačič (pismo-ša), M. Cegnar (1. delavec), L. Stiglic (2. delavec).

14. V. Gielud — H. Grün: PROC OD VSEGA. Drama v dveh dejanjih (petih slikah). Premiera: 23. maja 1952 — skupno 6 predstav; vse v Kranju — režija: B. Baranovičeva — scena: ing. Franz — kostumi: Mi-

ja Jarčeva — glasba: Bojan Adamič. Skupen obisk: 1028, povprečen: 171. J. Pristov (Johnny), Klio Maverjeva (Shirley), J. Kovačič (Hugo Bastin), M. Černetova (Edith), M. Mayr (Seu), Nika Juvanova (Gloria Selwyn), Mirko Cegnar (Maltzan), Fr. Trefalt (Birmbaum), L. Cigoj (Delane), I. Grašič (mornariški oficir).

15. Shakespeare — Župančič: SEN KRESNE NOČI. Drama v dveh dejanjih (petih slikah). Predstava na prostem na Planini. Premiera 27. junija 1952 — skupno 4 predstave, vse v Kranju — režija: Dino Radojevič — scena: S. Jovanović — kostumi: Mija Jarčeva. Skupen obisk: 2552, povprečen 638. M. Štuhec, k. g. (Tezej), M. Cegnar (Egej), J. Kovačič (Lisander), J. Pristov (Demetrij), M. Mayr (Filostrat), L. Cigoj (Dunja), I. Grašič, k. g. Smuk, R. Hlebsč, k. g. (Klobčič), Fr. Trefalt (Pisk), M. Reš, k. g. (Nosan), L. Štiglic (Trlica), I. Šorlijeva, k. g. (Hipolita), A. Cigojeva (Hermija), Klio Maverjeva (Helena), Nace Reš, k. g. (Oberon), M. Černetova (Titanija), Janez Eržen (Spak), Angelca Hlebčetova (I. vila), M. Habjanova, k. g. (2. vila).

V sezoni 1951/52 je bilo skupno 9 premier, ter 1 ponovitev (Pepelka) skupno 102 predstavi. Skupen obisk: 26697, povprečen: 262. Tujih gostovanj v naši hiši ni bilo, pač pa smo

mi gostovali z dvema predstavama »Od raja pa do danes« v ljubljanski drami, ter s »Pepelko«: Jesenice 4 predstave, Tržič 4 predstave ter Skofja Loka 4 predstave.

Direktorske posle je vršila do 15. decembra 1951 B. Baranovičeva od tega dne dalje pa Lojze Gostiša. Stalna režiserja sta bila B. Baranovičeva in Dino Radojevič, dramaturg pa Herbert Grün.

SEZONA 1952/53

16. Kreft dr. Bratko: KRANJSKI KOMEDIJANTI. Komedija v treh dejanjih. Premiera: 18. oktobra 1952 — skupno 22 predstav, vse v Kranju — režija: A. Hieng, k. g. — scena: ing. arg. M. Lipužič — kostumi: Mija Jarčeva — glasba: Demetrij Žebre. Skupen obisk: 6760, povprečen: 307. N. Reš, k. g. (Zois), Mirko Cegnar (Linhart), M. Černetova (Linhartovka), Klio Maverjeva (Garzarollijeva), M. Berger, k. g. (Desselbrunner), I. Grašič, k. g. (dr. Mrak), Franek Trefalt, k. g. (dr. Piller), L. Štiglic (dr. Repič), Fr. Trefalt (Makovic), Tone Eržen, k. g. (Japelj), M. Dolinar (Vodnik), J. Kovačič (Hoheneart), Jela Vajt, k. g. (Škof), M. Reš, k. g. (Bartollini), Vera Blančeva (Bartollinijeva), Angelca Hlebčetova (Suzana), Nada Bavdaževa (Micka), J. Eržen (Matiček).

Na strani 104 zgoraj: William Shakespeare: Othello
Scena: Sveta Jovanovič. Premiera 19. XI. 1955

Na strani 104 spodaj: William Shakespeare: Othello
Rež.: Juro Kislinger, scena: Sveta Jovanovič
Premiera v PG 19. XI. 1955. Prizor iz I. dejanja

Na strani 106: William Shakespeare: Othello - prizor iz II. dejanja
Režija: J. Kislinger. Na sceni: J. Pristov, J. Kovačič, M. Mayr,
A. Cigojeva, H. Skebetova, J. Grašič, J. Fugina, J. Župan,
in M. Cegnar; statirajo: T. Kremžar, F. Kropat in F. Juvan

PG